

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EKONOMIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VÝROBNÍ FAKTORY V ČESKÉ REPUBLICE

TEREZA SVOBODOVÁ

© 2015 ČZU V PRAZE

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tereza Svobodová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Výrobní faktory v České republice

Název anglicky

Factors of Production in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce je provést analýzu výrobních faktorů a zhodnotit jejich význam v české ekonomice.

Metodika

Shromáždit potřebné údaje na základě dostupných spisových materiálů a dalších dokumentů. Následné studium a analýzu materiálů a jejich zpracování.

V práci budou použity deskriptivní a komparativní metody zkoumání.

Doporučený rozsah práce

35 – 50 stran

Klíčová slova

Výrobní faktory, Česká republika, práce, půda, kapitál, ekonomika

Doporučené zdroje informací

Kotýnková, Magdalena a Němec, Otakar. Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU. Praha: Professional Publishing, 2003. 199 s. ISBN 80-86419-48-7

Kucharčíková, Alžběta et al. Efektivní výroba: využijte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. 344 s. ISBN 978-80-251-2524-3

LIŠKA, V. a kol. Makroekonomie 2.vydání. Professional Publishing, 2004. 181 s. ISBN 80-86419-54-1

Soukup, J. Makroekonomie a moderní přístup. 2 vyd. Management Press, 2010. 518 s. ISBN 978-80-7261-219-2

Tomášek Milan, Půdy: České republiky. 4. Vyd. Česká geologická služba, 2007. ISBN 807-07-5688-8

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

doc. Ing. Mansoor Maitah, Ph.D. et Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 10. 3. 2015

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 3. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Výrobní faktory v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16.03.2015 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Mansoor Maitah, Ph.D. et Ph.D. za vedení, cenné rady, připomínky a pomoc při zpracování bakalářské práce.

Výrobní faktory v České republice

Factors of Production in the Czech Republic

Souhrn

V této práci jsou obecně popsány výrobní faktory z makroekonomického hlediska. Všechny druhy výrobních faktorů, jejich produktivita a přesných definic práce, půdy, kapitálu. Déle je zmíněn Hrubý domácí produkt, ukazatele národního hospodářství, nezaměstnanost a zaměstnanost.

Podrobněji se zabývá analýzou výrobními faktory v České republice. Jejich významem v české ekonomice.

Klíčová slova: Výrobní faktory, Česká republika, práce, půda, kapitál, ekonomika

Summary

I have described the Factors of Production from a macroeconomic perspective. All kinds of factors of production, productivity and precise definitions of labor, land, capital. Furthermore mentioned gross domestic product indicators of the national economy, unemployment and employment.

Detail analysis of the Factors of Production in the Czech Republic. Their significance for the Czech economy.

Keywords: Production Factors, Czech Republic, labor, land, capital, economy

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Cíl práce a metodika.....	11
2.1. Cíl práce	11
2.2. Metodika	11
3. Teoretická část.....	12
4. Ukazatele výkonnosti národního hospodářství	12
4.1. Úroveň národního hospodářství	12
5. Výrobní faktory	13
6. Půda.....	13
6.1. Pěstitelský základ.....	14
6.2. Půda jako stanoviště.....	14
6.3. Půda jako staveniště	14
6.4. Produktivita půdy.....	15
6.5. Ukazatele Trh práce	15
7. Práce.....	17
7.1. Produktivita práce	18
7.2. Produktivita práce na bázi hrubého produktu	18
7.3. Produktivita práce na bázi přidané hodnoty.....	19
7.4. Faktory ovlivňující práci	20
7.5. Demografický vývoj obyvatel a ochotných pracovat	20
7.6. Struktura obyvatelstva z hlediska věku, pohlaví, profesí	20
7.7. Stupeň vzdělanosti a množství pracovních zkušeností	21
7.8. Dělbba pracovní doby	21
7.9. Zaměstnanost	21
7.10. Nezaměstnanost	22

7.11.	Snižování nezaměstnanosti	22
8.	Kapitál	22
8.1.	Lidský Kapitál.....	23
8.2.	Využívání výrobních faktorů pro dosažení očekávaného výstupu	23
8.3.	Produkční funkce	24
8.4.	Druhy produkčních funkcí	25
8.5.	Komplementární produkční funkce	25
8.6.	Substituční produkční funkce	25
8.7.	Jednofaktorová produkční funkce.....	25
8.8.	Dvoufaktorová produkční funkce	25
8.9.	Optimální kombinace výrobních faktorů	26
9.	Praktická část.....	27
10.	Práce jako výrobní faktor v České republice.....	27
10.1.	Demografický vývoj obyvatelstva v České republice	27
10.2.	Z hlediska věku.....	28
10.3.	Z hlediska porodnosti.....	29
10.4.	Z hlediska migrace.....	29
10.5.	Podpora pozitivní migrace v ČR.....	30
10.6.	Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců	30
10.7.	Z hlediska pohlaví.....	31
10.8.	Z hlediska odvětví.....	31
11.	Půda jako výrobní faktor ČR.....	32
11.1.	Rozdělení zemědělství v ČR.....	33
12.	Půdní fond České republiky	34
12.1.	Kvalita půdního fondu	35
12.2.	Kategorie zemědělského půdního fondu.....	36

12.3.	Bonitace zemědělského půdního fondu.....	36
12.4.	Vlastnictví půdy v ČR.....	37
12.5.	Lesnictví v ČR.....	38
12.6.	Vlastnictví lesů.....	38
12.7.	Rybolov v ČR.....	39
12.8.	Nerostné suroviny v ČR.....	41
12.9.	Nerudné suroviny v ČR.....	42
13.	Závěr.....	43
14.	Seznam použitých zdrojů.....	45
14.1.	Internetové zdroje.....	45
14.2.	Doporučené zdroje.....	46
15.	Seznam Obrázku, Grafů a Vzorců.....	47

1. Úvod

Výrobní faktory jsou nejzákladnějšími ekonomickými zdroji. V průběhu vývoje ekonomiky a ekonomického myšlení vznikali různé pohledy na identifikaci a klasifikaci těchto základních výrobních faktorů. V druhé polovině 18. století se už rozlišovali výrobní faktory jako je práce, půda a kapitál. Jsou velmi vzácné, protože jejich výskyt je omezený, i přesto, že lidská potřeba je neomezená. Vhodnou kombinací výrobních faktorů v ekonomických aktivitách přinášel efektivní výsledek v podobě výstupů a nových statků a služeb.

Schopnost vytvářet statky a služby se přiznávala hlavně k práci. Především díky tomu, že zde byla zastoupena lidská činnost. V 19. století byla produktivita práce vyzdvihována jako rozhodující činitel rozvojové ekonomiky. Práce vede k uspokojování lidských potřeb.

Nejvzácnějším výrobním faktorem je půda, která je svou kvantitou a kvalitou omezená. Představuje složku přírody a je zdrojem růstu bohatství země. Zároveň je omezeným faktorem, který tvoří zemský povrch včetně vodních toků a přírodních zdrojů.

Třetím faktorem je kapitál, který zahrnuje zdroje pro opětovné použití ve výrobě. Má podobu materiálu, surovin, aktiv, strojů a peněz.

Teoretická část práce je zaměřená na definování základních pojmů z oblasti makroekonomie. Obecnou charakteristikou pojmů práce, půda, kapitál. Jejich produktivitou a významnosti v ekonomice.

Praktická část se zabývá výrobními faktory v České republice. Jakými Česká republika disponuje, jakou hodnotou přispívají do národního bohatství. Jsou podrobně rozebráni dva faktory práce a půda.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem této práce je zhodnotit výrobní faktory v České republice. Podrobněji se bude zabývat problematikou ekonomicky aktivního obyvatelstva ve faktoru práce. Snižováním zemědělské půdy v zemědělství. Lesnictvím a rybolovu v ČR. Nerostným bohatstvím v České republice

2.2. Metodika

Práce byla zpracována po prostudování odborné literatury a internetových zdrojů, zdroju Českého statistického úřadu, Ministerstva zemědělství a půdního fondu České republiky. Načerpáné informace byly využity pro zpracování textu do jednotlivých kapitol a vyobrazení některých důležitých grafických funkcí. V praktické části práce umožnil sběr dat analýzu a porovnání za určité období výrobní faktory v ČR.

3. Teoretická část

4. Ukazatele výkonnosti národního hospodářství

Hrubý domácí produkt (GDP- Gross Domestic Product) je celková peněžní hodnota finální produkce, vyprodukovaná na území daného státu za určité období domácími a zahraničními výrobci; započítává se pouze hodnota konečné produkce.

Nominální hrubý domácí produkt je vyjádřený v tržních cenách (tj. aktuální ceny zboží a služeb v daném roce). Reálný hrubý domácí produkt je vyjádřený ve stálých cenách (tj. ceny zvoleného roku, na které ceny jiných let přepočteme).

Pro každý stát je jedním z hlavních cílů ekonomický růst, respektive dosahování jeho požadovaného tempa. Fungování ekonomiky, tedy národního hospodářství země je důležité změřit a vyjádřit za určité období. Toto období je určitým výstupem v různých podobách výrobků a služeb. Určením výkonnosti ekonomiky států používáme ukazatel hrubého domácího produktu. HDP měří objem finální produkce, který byl vytvořen za určité období výrobními faktory, které působili na území státu. U výrobních faktorů se přihlíží k jejich působení na území státu, nikoliv k tomu, kdo je jejich vlastníkem. Časovým obdobím měření HDP je jeden rok. Pro přesné měření HDP vyjadřujeme jeho výstup v penězích. Sčítání rozmanitých výrobků a služeb ve fyzických jednotkách je neefektivní a navíc to ani nelze. HDP zahrnuje tedy výrobní faktory, což jsou statky a služby.

4.1. Úroveň národního hospodářství

Úroveň národního hospodářství se určuje podle míry schopností uspokojovat potřeby společnosti a je determinována základními činiteli, mezi které patří přírodní bohatství, národní bohatství, obyvatelstvo a ekonomický systém.

Přírodní bohatství- představuje pro danou ekonomiku cenný zdroj výrobních zdrojů. Do těchto zdrojů patří nerostné suroviny, lesy, voda.

Národní bohatství- je soubor statků a hodnot, které byly vytvořeny na území daného státu během celé jeho existence a slouží k užívání současné generace (výrobní zařízení, dopravní infrastruktura, historické památky, budovy, knižní sbírky)

Obyvatelstvo- představuje významný kapitál, který v podobě lidské práce přispívá k tvorbě přidané hodnoty a vytváření ekonomického kapitálu.

Ekonomický systém – každá ekonomika musí pro zajištění svého fungování splnit několik základních úkolů, schnout je do tří otázek:

- Co a kolik vyrábět?
- Jak vyrábět?
- Pro koho vyrábět?

Ekonomické systémy dále dělíme:

- Zvykový systém- tradiční, ekonomické chování určují tradice, zvyky
- Příkazový systém- vláda provádí veškeré rozhodování o výrobě a rozdělování
- Tržní systém- spojení výrobců a spotřebitelů, využívání tržních vztahů, rozhoduje trh bez jakéhokoliv zásahu státu
- Smíšený systém- vychází z tržního systému a v případě selhání tržních mechanismů umožňuje zásah státu

5. Výrobní faktory

Vlastníkem výrobních faktorů jsou domácnosti, základními výrobními faktory se v současnosti považuje půda, práce a kapitál. Tyto faktory využívají podniky (firmy, výrobci) které z nich výrobou vytvářejí statky (výrobky a služby) a tím uspokojují přání a potřeby domácností. Výrobní faktory jsou zdrojem, který ovlivňuje ekonomický růst, jsou vstupem používaným k výrobě statků. V přírodě nenacházíme už hotové statky, k jejich získání musíme vynaložit lidskou práci, v podstatě je vyrobit.

6. Půda

Půda patří k těm přírodním složkám, s nimiž se setkáváme v běžném denním životě.¹ Spolu s ostatními nemovitostmi, prací a kapitálem se řadí mezi základní výrobní faktory²

¹ Tomášek Milan, Půdy: České republiky. 4. Vyd. Česká geologická služba,

² Samuelson Paul A., Ekonomie. 18. Vyd..775s.

Je produktem přírody, patří mezi vzácné zdroje a její kvantita a kvalita je omezená, je nepřenositelná a nerozmnožitelná. I přesto všechno se půdou neustále plýtvá, znečišťuje se ovzduší a vodní toky, zastavují se orné půdy, všechny tyto a další faktory budou v budoucnu zatěžovat budoucí generaci, vedou k hospodářské krizi a se stále zvětšujícím se počtem obyvatel k hladu. Proto je nutné vzhledem k vlastnostem půdy, aby před ekonomickými zájmy člověka byly upřednostněny zájmy ekologické. Ekonomická teorie definuje půdu jako souhrn všech součástí přírodního prostředí, jako jsou např. obdělávaná půda, nerostné bohatství, louky, pole, lesní půda, močály, vodní zdroje a stavební parcel. Z hlediska využití v produkčním procesu se půda může uplatnit coby pěstitelský základ, stanoviště, ale i jako staveniště.³

6.1. Pěstitelský základ

Půda jako pěstitelský základ umožňuje pěstování potravinářských, krmivových plodin a chov zvířat, což je základním předpokladem pro uskutečnění zemědělské výroby. Dalším účelem, který půda splňuje je např. rekreační a turistický, kde domácnosti jako lidé tráví svůj volný čas v přírodě.⁴

6.2. Půda jako stanoviště

Jedná se o nerostné bohatství neboli energetické suroviny jako je uhlí, ropa, kaolin, železné rudy až po drahé kovy jako zlato, stříbro, těžba soli nebo diamantů. Představuje nerostné bohatství pro průmyslové odvětví. Nerostné suroviny je potřeba těžít nebo zpracovávat to vyžaduje náročnější technologické a technické prostředky. Se zvyšující se těžbou nerostných surovin dochází k vyčerpání ložisek, které je neproduktivní a nejdou už obnovit. Ztrácí tak svou hodnotu a půda je těžbou deformovaná a zničená.

6.3. Půda jako staveniště

Jsou to půdní plochy zastavěné budovami, dopravní a komunikativní infrastrukturou. Půdou, která je pod městskou a venkovskou zástavbou. Tímto se znehodnocuje orná půda, aby se zamezilo plýtváním a znehodnocením bonity půdy je důležité opuštěné zástavby, nevyužívané komunikační infrastruktury rekultivovat.

³ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 344 s.

⁴ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 344 s.

6.4. Produktivita půdy

Zvyšování produktivity půdy je hlavně zaměřeno na oblast zemědělství, na produkty rostlinného a živočišného původu. Půda má přirozené specifické vlastnosti a při dosahování vysoké produktivity je dobré zabezpečit její ekologickou rozmanitost (druhovou pestrost), udržovat a obnovovat produkční schopnost, aby neztrácela svou úrodnost. Proto, aby půda vykazovala nevyčerpatelnost, a trvalou udržitelnost napomáhá vhodný systém hospodaření (např. organické zemědělství, agropotravinářství), efektivní hospodaření s vodními zdroji i vhodná alokace zvyšuje produkční potenciál zemědělské půdy. Všeobecnou produktivitu půdy vyjadřujeme vztahem:

Vzorec 1: Produktivita půdy

$$\text{Produktivita půdy} = \frac{\text{Množství vyrobené produkce}}{\text{Výměra půdy, na které se produkce vyrobila}}$$

Zdroj: vlastní práce

Podkladem pro určování produktivity půdy jsou ukazatele bilance půdy nebo údaje o výměře, stejně jako i hodnota rostlinné a živočišné produkce.

6.5. Ukazatele Trh práce

Produktivní věk je období od ukončení povinné školní docházky do doby odchodu na penzijní příslušnost jedince.

Zaměstnaní jsou skupinou pracujících jedinců na plný či částečný úvazek, popřípadě spadají do kategorie osob samostatně výdělečně činných (OSVČ)

Míra zaměstnanosti představuje podíl zaměstnaných osob na celkovém počtu osob v daném věkové skupině. Ukazatel je konstruován jako procentní podíl osob zaměstnaných ve věku 15-64 let na celkovém počtu obyvatel ve stejné věkové skupině.⁵

Nezaměstnaní jsou osoby, které nemají práci, ale aktivně ji vyhledávají.

⁵ CES VŠEM, NOZV NVF: *Konkurenční schopnost České republiky 2011-2012*. 168 s.

Míra nezaměstnanosti – je procentuální podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle neboli ekonomicky aktivním obyvatelstvu, tj. ⁶

Vzorec 2: Míra nezaměstnanosti

$$U = \frac{\text{počet nezaměstnaných}}{\text{pracovní síla}} * 100$$

Zdroj: vlastní práce

Míra ekonomické aktivity (ea) je další ukazatel, kterým lze popisovat trh práce v dané zemi. Vypočítá se jako poměr ekonomicky aktivních obyvatel (EA) k obyvatelstvu v produktivním věku (vyjádřeno v procentech)⁷

Vzorec 3: Produktivita věku

$$ea = \frac{EA}{\text{obyvatelé v produktivním věku}} * 100$$

Zdroj: vlastní práce

Frikční nezaměstnanost vzniká díky neustálému pohybu osob mezi regiony, pracovními místy a díky přechodům mezi fázemi životního cyklu. Protože se pracovníci většinou pohybují mezi pracovními místy z toho důvodu, že získali lepší nabídky, bývá frikční nezaměstnanost chápána jako dobrovolná nezaměstnanost.⁸

Strukturální nezaměstnanost odhaluje zásadní nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na pracovním trhu. Strukturální nerovnováhu pozorujeme mezi povoláními nebo regiony, a to díky růstu jednoho odvětví na úkor druhého.⁹

Cyklická nezaměstnanost je důsledkem cyklického pohybu ekonomiky. V recesi se obvykle cyklická nezaměstnanost zvyšuje, zatímco ve fázi expanze klesá. Délka jejího trvání je proměnlivá a je ovlivněna délkou aktuálního ekonomického cyklu. Negativní důsledky

⁶ LIŠKA, V. a kol. Makroekonomie 2.vydání. 427 s.

⁷ JUREČKA, V. a kol. Makroekonomie 1.vydání.336 s.

⁸ SAMUELSON, Paul A.; NORDHAUS, William D. *Ekonomie* 18. vydání 775 s.

⁹ SAMUELSON, Paul A.; NORDHAUS, William D. *Ekonomie* 18. vydání. 775 s.

cyklické nezaměstnanosti jsou umocněny tím, že postihuje celou ekonomiku plošně, přes všechny sektory národního hospodářství.¹⁰

Okunův zákon uvádí, že pokles HDP o dvě procenta potenciálního produktu znamená nárůst nezaměstnanosti průměrně o jeden procentní bod. Z Okunova zákona plyne důležitý závěr. Nezaměstnanost se nemění, pokud skutečné HDP i potenciální HDP roste stejným tempem. Dále samozřejmě platí, že pokud se má nezaměstnanost snížit, skutečné HDP musí růst rychleji než potenciální.¹¹

7. Práce

Práce představuje vědomou a účelovou hospodářskou aktivitu lidí, která jim zabezpečuje důstojnou existenci, materiální prospěch, ale i pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Jako výrobní faktor je jakákoliv ekonomicky zaměřená manuální anebo duševní činnost, jejímž výsledkem jsou statky a služby uspokojující naše potřeby a která je zdrojem příjmu (mzdy).¹²

Z makroekonomického hlediska pro efektivnost ekonomiky, bohatství země a dosahování prosperity je důležité množství práce. Dostatek pracovních míst pro obyvatele je pro stát přínosem jak z ekonomického hlediska tak i rozvojem. Vysoký počet ekonomicky aktivních lidí, kteří chtějí pracovat stále se vzdělávají, jsou samostatní, patří mezi aktivum lidského faktoru. Někteří ekonomové podotýkají, že lidský kapitál je pro hospodářský růst zvláště důležitý také proto, že přináší pozitivní externalitu. Externalita je dopad činnosti jedné osoby na blahobyt druhých osob. Vzdělaní lidé mohou například přinést některé nové poznatky, které umožní zlepšit výrobu zboží a služeb. Tyto poznatky se stávají součástí obecného povědomí, takže jich každý může využít.¹³ Naproti tomu nedostatek pracovních míst vede k nezaměstnanosti a frustraci obyvatelstva, když nemohou uspokojit svoje potřeby. Stát je pak nucen řešit situace nákladovou položkou, kdy se musí postarat o nezaměstnané a vynaložit úsilí na řešení problém. Snižuje se tak efektivnost ekonomiky, protože nepracující a nevzdělaný člověk je závislý na pomoci od státu. Nabídka pracovních míst a nízká

¹⁰ JUREČKA, V. a kol. Makroekonomie 1.vydání. 336 s.

¹¹ SAMUELSON, Paul A.; NORDHAUS, William D. Ekonomie 18. vydání. 775 s.

¹² Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

¹³ MANKIW, N. G. Základy ekonomie. 1.vydání. 515 s.

nezaměstnanost vede ke společné spokojenosti, domácnosti za svou odvedenou práci dostávají od firem důchody (mzdy, renty, zisky atd.)

7.1. Produktivita práce

Všeobecně produktivita práce udává, jak se zvýší produkce statků a služeb při nezměněném množství práce. Vystihuje snahu a úsilí lidí zvyšovat účinnost provedené práce. Podle ekonomy E. C. Prescottta je klíčem k řešení současné hospodářské krize právě zvyšování produktivity práce.¹⁴ K jejímu zvyšování napomáhají nové technologické inovace, komunikační technologie, vzdělání a motivace pracovní síly, konkurenceschopnost. Z toho vyplývá, že míra produktivity práce se neměří jen specifickým přínosem práce, ale závisí na vzájemném působení všech výrobních faktorů v přeměňovacím procesu.

7.2. Produktivita práce na bázi hrubého produktu

Vyjadřuje, jak efektivně je práce kombinovaná s jinými faktory výroby, kolik z těchto faktorů je k dispozici na zaměstnance a jak rychle se tyto efekty projeví v procesu technických změn.¹⁵ Její časový profil zobrazuje využití práce v tvorbě tohoto produktu. Změna odráží vliv na vlastní jmění, meziprojektu či změnu technické a organizační efektivnosti v podniku i mezi podniky, dále účinky úspor z rozsahu nebo lepší využití kapacity. Neúplně vyjadřuje osobní schopnosti pracovníků a jejich intenzitu úsilí. Zaměřuje se spíše na pracovní požadavky na jednotku (fyzického) výstupu, tím zjistí změnu vstupních koeficientů práce a zpřesní analýzu požadavků na pracovní sílu.

Vzorec 4: Produktivita práce na bázi hrubé produkce

$$\text{Produktivita práce na bázi hrubé produkce} = \frac{\text{Objemový index hrubého produktu}}{\text{Objemový index vstupů práce}}$$

Zdroje: vlastní práce

¹⁴ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

¹⁵ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

7.3. Produktivita práce na bázi přidané hodnoty

Vyjadřuje, že přidaná hodnota v základních cenách je vypočítána z hodnoty produkce včetně subvencí na výrobky, snížené o nákupy produktů a služeb se změnami nebo bez změn zásob základních surovin a spotřebního materiál, snížené o další daně na produkty, které souvisí s obratem, ale nejsou odpočitatelnou položkou.¹⁶ Ukazatel produktivity práce na bázi přidané hodnoty je podobný produktivitě hrubého produktu s tím rozdílem, že je méně závislý na změně ve vztahu k meziprojektu a práci. Jeho analýzou je např. přínos průmyslu pro celou ekonomiku jak v makroekonomickém tak v mikroekonomickém dopadu. Produktivita se přenáší přímo do životní úrovně prostřednictvím regulace pracovní doby, nezaměstnanosti, mzdových podmínek, pracovní síly i demografických změn.¹⁷

Vzorec 5: Produktivita práce na bázi přidané hodnoty

$$\text{Produktivita práce na bázi přidané hodnoty} = \frac{\text{Objemový index přidané hodnoty}}{\text{Objemový index vstupů práce}}$$

Zdroj: vlastní práce

Faktory, které nejčastěji ovlivňují produktivitu práce jsou technická vybavenost, úroveň technologie výroby a její sériový rozsah, velikost podniků, kvalita a technická úroveň výrobků, odbornost a kvalifikace zaměstnanců jejich motivování a peněžního ohodnocení, využití pracovní doby. Všechny tyto a další vlivy musí zahrnovat analýza produktivity práce.

Nejpoužívanějším ukazatelem produktivity práce je HDP na obyvatele. Měří hospodářské aktivity na osobu, což je jeden z hlavních ukazatelů ekonomické výkonnosti. HDP na obyvatele můžeme rozdělit na dvě části, z toho první souvisí s růstem produktivity práce (HDP za odpracovanou hodinu) a z části druhé zvýšení využití práce na obyvatele. Naopak její zpomalení či pokles v kombinaci s vysokým růstem produktivity práce

vypovídá o větším využívání kapitálu nebo snížené míře zaměstnaní malé množství produktivních pracovníků.

¹⁶ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

¹⁷ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

7.4. Faktory ovlivňující práci

Na každý faktor působí pozitivní i negativní stránky, tak jako máme dobro a zlo. Vždy se najdou kladné stránky a záporné stránky. Podle ekonomických teorií, si vysvětlíme 6 nejzákladnějších.

7.5. Demografický vývoj obyvatel a ochotných pracovat

Potenciál pro ekonomickou aktivitu jsou samozřejmě ekonomicky aktivní lidé v produktivním věku tím, tím se zvyšuje množství práce v ekonomice. Ovšem ne všichni lidé jsou ekonomicky aktivní nebo součástí pracovní síly. Mezi ekonomicky neaktivní patří studenti, invalidní či předčasný důchodci, osoby v domácnosti, práceneschopní a osoby, které nepotřebují nebo nechtějí pracovat.

Vývoj množství práce do budoucna ovlivňuje i demografický vývoj obyvatelstva, počtem narozených dětí a mládeže v předproduktivním věku (mladší 15let), jenž je ovlivňován ekonomickou situací a vzděláním rodičů, tradicí, kulturou, úrovní zdravotnických služeb snižující úmrtnost a zároveň politickou vůlí státu podporovat mladé rodiny.

7.6. Struktura obyvatelstva z hlediska věku, pohlaví, profesí

Důsledkem přirozené dělby práce v ekonomice je, že každý obyvatel je schopen a ochoten vykonávat odlišnou pracovní aktivitu. Rozdílnost pohlaví mužů a žen nedovoluje každému z nich vykonávat stejnou pracovní aktivitu. V podstatě odlišnou pracovní aktivitu vykonávají muži (např. stavebnictví, hornictví) než ženy (např. zdravotnictví, školství) nebo mladí a staří. Rozsah pracovních výkonů dané ekonomiky ovlivňuje struktura a množství pracovní síly zařazené v jednotlivých skupinách.

Tyto rozdíly se projevují i ve vzdělanostní a kvalifikační úrovni pracovní síly, jejich kvalita zvyšuje množství práce v národním hospodářství. Vzdělanost a kvalifikace umožňuje profesionalizaci práce, rozvoj pracovních aktivit, zlepšování výrobních procesů. Čím vzdělanější obyvatelstvo, tím roste i vývoj ekonomiky státu. Vzdělaný člověk je samostatný, chce si udržet svou ekonomickou úroveň, je schopen předvídat ekonomické situace nebo snaž reagovat. Všechny tyto schopnosti chce předat svým potomkům a mít pro ně stejný ekonomický blahobyt.

7.7. Stupeň vzdělanosti a množství pracovních zkušeností

Kvalitu práce ovlivňuje vzdělanost a množství pracovních zkušeností a schopností, její kvalita je mnohem významnější než její kvantita, protože pracovní síla s nízkou úrovní vzdělání a pracovních zkušeností nevytváří dostatečné předpoklady pro využití přírodních zdrojů a příležitosti trhu. To má za následek snižující se rozvoj ekonomiky. Opatření, které napomáhají ke stálému rozvoji ekonomiky a zkvalitnění pracovní síly má na starosti stát. Jsou to přece jen jeho obyvatele, jeden z výrobních faktorů, který napomáhá k blahobytu. Jedná se o podporu vzdělanosti, motivovat k sebevzdělání, dohlédnout na adekvátní finanční ohodnocení.

7.8. Dělbá pracovní doby

Jde o časový úsek, ve kterém je vykonávaná práce, lidská činnost. Má většinou délku 8 hodin denně po dobu pracovního týdne. Časový úsek na práci může být prodloužen v podobě přesčasu, výkonem práce ve vedlejším pracovním poměru. Delší pracovní doba by měla zvyšovat i množství práce v ekonomice, má to však svůj limit, lidé jako zdroj práce nejsou schopni nepřetržitě pracovat. Po pracovním výkonu potřebují čas na odpočinek, rekreaci aby se odpočatí vrátili do práce a podávali opět výkony.

7.9. Zaměstnanost

Je stav na trhu práce, kde si práce schopné subjekty najdou uplatnění a aktivně se zapojují do pracovních procesů, ať už jako zaměstnanci v pracovním poměru (v různých odvětvích národního hospodářství), nebo jako samozaměstnavatelé (soukromí podnikatelé, živnostníci, samostatně hospodařící zemědělci).¹⁸

Pracovat a být zaměstnaný není jen ekonomickou nutností, ale lidskou potřebou. Lidé se snaží být prospěšný, zapojit do společnosti a hledat své místo. Pracovat a vydělávat je lidskou hodnotou, zajistit si tím materiální potřeby i potřeby svých blízkých.

¹⁸ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

7.10. Nezaměstnanost

Ekonomická teorie všeobecně definuje nezaměstnanost jako osoby schopné pracovat, které si však nedokážou najít placené pracovní místo.¹⁹ Z makroekonomického hlediska je nezaměstnanost problém a jev, kterým se zabývá politika, vláda, obyvatelé zemí na celém světě. Vysoká nezaměstnanost totiž způsobuje snížení úrovně obyvatelstva, zatěžuje sociální systém, brání v ekonomickém růstu.

7.11. Snižování nezaměstnanosti

K omezení nezaměstnanosti vlády používají kombinaci expanzivní fiskální a monetární politiky – podporou agregátní poptávky se snaží o docílení ekonomického růstu a optimálního využití potenciálu země.²⁰

Negativní dopady nezaměstnanosti z hlediska nezaměstnaných pomáhá eliminovat pasivní politika zaměstnanosti, jež spočívá v kvalitě činností úřadů práce, což je spojeno s bezplatným poskytováním informací o pracovních místech a dále vyplácením podpor v nezaměstnanosti.²¹

8. Kapitál

Kapitál je vzácný a jediným výrobním faktorem, jenž je odvozený, tj. vzniká sekundárně jako výsledek lidské pracovní činnosti. Kapitál tvoří kapitálové statky, které jsou výstupem předcházejících výrobních aktivit, nejsou však určeny pro přímou spotřebu, ale na náhradu anebo rozšíření výrobních kapacit, které budou uplatněny při budoucí výrobě.²² Z ekonomické teorie rozlišujeme několik druhů forem kapitálu, reálný a peněžní kapitál.

Podrobnější členění kapitálu

Reálný (produktivní) capital který může být

¹⁹ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

²⁰ JUREČKA, V. a kol. Makroekonomie 1.vydání. 336 s.

²¹ JUREČKA, V. a kol. Makroekonomie 1.vydání. 336 s.

²² Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

fixní (stroje, budovy)

oběžný (výrobní zásoby)

Potenciální (peněžní), reprezentovaný volnými finančními zdroji

Portfoliový (fiktivní), tvořený finančními aktivy (cenné papíry)

Produktový, má podobu statků určených k prodeji²³

Hospodářský subjekt (podnik, firma) využívá kapitál jako investici, rozhodnutí do budoucna. Nabyté současné zdroje a úspory obětuje do kapitálu a očekává efekt svého rozhodnutí v budoucnu.

8.1. Lidský Kapitál

Podle ekonomické teorie je lidský kapitál (LK) souhrn vrozených a nabytých schopností, vědomostí, zručností i zkušeností jednotlivců, také jejich tvořivostí, talentu a investice při vytváření nových hodnot.²⁴

Vliv na lidský kapitál má tedy celková výchova jednotlivce, typ vzdělání, zvyky a kultura. G.Berker rozlišuje všeobecný lidský kapitál, jenž se dá využít ve více typech zaměstnání, resp. podniků, a specifický lidský kapitál, který je možné použít vzhledem k jeho charakteru jen v daném oboru, zaměstnání, podniku.²⁵

8.2. Využívání výrobních faktorů pro dosažení očekávaného výstupu

Na základě přeměny výrobních faktorů se realizuje produkce věcí a služeb, tato přeměna neprobíhá jednotlivě, ale vždy vzájemnou kombinací. Výrobní faktory jsou na sobě závislé, žádný z nich nepůsobí osamostatně. Jinak řečeno produktivita jednoho faktoru např. práce je závislá na množství spolupůsobení ostatních faktorů. Sir William Petty použil

²³ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

²⁴ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

²⁵ BERKER, S. G.: Human Capital. Columbia University Press. New York 1957s. 28

této formulace: „Práce je otcem produktu a půda jeho matkou. Nelze říci, kdo je pro zrození dítěte důležitější – zda otec nebo matka.” Obecně rovněž nemůžeme říci, kolik výstupů vytvořil kterýkoliv z různých vstupů sám o sobě. Mezi různými vstupy existuje vzájemná interakce.²⁶ Proto, aby bylo efektivní využívání výrobních faktorů jejich omezených vstupních zdrojů je třeba odpovídat na otázky.

Které výrobní faktory mají být použity?

V jakém poměru a množství?

Jakým způsobem?

8.3. Produkční funkce

Technicko-ekonomickou vztahovou závislost vstupních výrobních faktorů a výstupů určuje tzv. produkční funkce, která stanovuje maximální objem výstupů, jež je možné vyprodukovat za jistý časový úsek při daném množství a specifikované kombinaci vstupů.²⁷ Produkční funkci využíváme především na určení efektivnosti každého jednotlivého výrobního faktoru, za předpokladu, že nezměníme hodnotu faktorů ostatních. Dále určujeme množství vzájemné zaměnitelnosti VF a jejich důsledků. Vyjádření produkční funkce z makroekonomického hlediska:

$$Q = f(L_d, L, K, H_k)$$

Q – celkový product ekonomiky (výstup)

L_d – celkový rozsah půdy

L – celkové množství práce

K – celkové množství kapitálu

H_k – hodnota lidského kapitálu

²⁶ Samuelson Paul A., *Ekonomie*. 18. Vyd. 775s.

²⁷ Kucharčíková, Alžbeta et al. *Efektivní výroba: využijte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích*. 1. vyd. 344 s.

8.4. Druhy produkčních funkcí

V procesu výroby existují možnosti komplementární a substituční produkční funkce a podle počtu výrobních faktorů, o kterých uvažujeme a které udávají objem produkce se produkční funkce dělí na jednofaktorová a dvoufaktorová (resp. vícefaktorová)

8.5. Komplementární produkční funkce

V případě komplementárnosti výrobních faktorů jde o produkční funkci, kde se výrobní faktory vzájemně doplňují. Produkční funkce vyžaduje konkrétní kombinace výrobních faktorů, jejich vzájemné působení na sebe, protože bez konstantního poměru mezi VF by proces výroby nemohl probíhat. Žádný z nich nepůsobí osamoceně, protože jeden bez druhého by nic nevytvořili. Mezi faktory, které se navzájem doplňují, patří např. půda jako zemědělská činnost a práce jako zemědělec. Zemědělec potřebuje půdu k pěstování rostlin a půda se sama bez zemědělce neobdělá. Jinak řečeno, produktivita jednoho faktoru např. půda je závislá na kooperaci ostatních faktorů.

8.6. Substituční produkční funkce

Substituční produkční funkci rozumíme vzájemnou náhradou jednoho výrobního faktoru za jiný. Pokud tedy výrobní proces dovoluje vzájemnou záměnu výrobních faktorů, při kterém nedochází ke změně rozsahu produkce jedná se o substituční funkci. Vzájemnou náhradou výrobních faktorů rozumíme např. kapitál za práci, kdy na straně kapitálu bude rozbitý výrobní stroj a na straně práce lidská ruční práce, která nahradí stroj do doby jeho opravy. V tomto případě je důležitá i míra substituce, která určuje hraniční míru technické substituce tím, že vyjadřuje objem, o který se sníží kapitál, pokud se použije dodatečná jednotka práce.

8.7. Jednofaktorová produkční funkce

Už podle názvu je zřejmé, že se bude jednat pouze o jeden faktor, nejčastěji používaným je práce. Jde o závislost mezi jedním vstupem, který je použit k produkci a jeho rozsahem výstupů. V ekonomických teoriích je více zkoumána spíše dvoufaktorová funkce.

8.8. Dvoufaktorová produkční funkce

Jde o kombinaci dvou vstupů v tomto případě nejčastějších kapitál a práce s nimiž je možné dosáhnout měřitelných výstupů.

8.9. Optimální kombinace výrobních faktorů

Efektivní a ekonomické využití VF je princip hospodárnosti, je důležité určit jejich optimální kombinace v přeměňovacím procesu. Proto, abychom tohoto cíle dosáhli je vhodná kombinace VF z hlediska ceny, produktivity, technologické vyspělosti a jejich použitelnosti. Ekonomické využívání VF je zaměřeno na výrobu maximální produkce z daného rozsahu výrobních faktorů, aby se předem určené množství produkce realizovalo s minimálním rozsahem vstupů, abychom dosahovali optimálního vztahu mezi výrobními vstupy a výstupy.

Pro výběr vhodné kombinace vstupů „, neoklasická ekonomická teorie vysvětluje oceňování výrobních faktorů na bázi hraniční produktivity. Vychází z poznatků, že každý výrobní faktor se podílí na tvorbě hodnoty výrobků a služeb, a proto má nárok na důchod. Základem této teorie je určení o hraničním produktu”²⁸ Optimální množství daného výrobního faktoru je pak množství, pro které platí, že ohodnocení hraničního fyzického produktu se rovná jeho ceně.

²⁸ Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využívejte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. 344 s.

9. Praktická část

V této části práce se budu podrobněji zabývat dvěma výrobními faktory. Budou zmíněny dva faktory České republiky a to práce a půda. Oby tato faktory budou podrobněji rozepsány a popsány z ekonomického hlediska jakou hodnotu zaujímají na českém trhu. Budou zmíněny jejich slabé stránky a nabídnuta možnosti podpoření v budoucnosti.

10. Práce jako výrobní faktor v České republice

Co se týká výkonnosti ekonomiky a trhu práce v České republice tak produktivita práce rostla. V roce 2013 produktivita práce v reálném vyjádření byla v důsledku dvouletého poklesu až třetí nejvyšší od roku 1995. V letech 2009 – 2012 se produktivita práce zvyšovala jen ve zpracovatelském průmyslu, velkoobchodě a maloobchodě a v odvětví v činnosti v oblastní nemovitosti.

Produktivita práce vycházející z poměru hrubého domácího produktu k celkovému počtu odpracovaných hodin, za posledních 18 let v České republice výrazně narostla. Jedna odpracovaná hodina v roce 1995 znamenala vytvořenou hodnotu v nominální výši 161Kč, v roce 2013 je to skoro trojnásobek 428Kč. Produktivita práce v reálném vyjádření vzrostla za uvedené období o 59,7%.

10.1. Demografický vývoj obyvatelstva v České republice

Česká republika měla k 30. září 2014 10 528 477 obyvatel. Je důležité si uvědomit, že ne všichni obyvatelé České republiky jsou, ekonomicky aktivní tedy jsou součástí pracovní síly. V celkovém počtu obyvatel jsou započítáni i obyvatelé ekonomicky neaktivní, mezi které patří studenti, invalidní či předčasní důchodci, osoby v domácnosti, práceneschopní a osoby, které nechtějí pracovat nebo nepotřebují pracovat. Pro analýzu výrobního faktoru práce v ČR je důležité ekonomicky aktivní obyvatelstvo schopných a ochotných pracovat. Uplatňovat se na trhu práce a aktivně se zapojovat do pracovního procesu jako zaměstnavatelé (živnostníci) nebo zaměstnanci v pracovním poměru.

Pro občana České republiky být zaměstnán a pracovat není jen ekonomickou nutností, ale i jeho lidskou potřebou. Lidé se odjakživa snaží být prospěšný, aktivně se zapojovat do společnosti a hledat si své místo. Lidskou hodnotou je možnost pracovat a vydělávat, přičemž většina lidí svou práci chce vykonávat úspěšně pro profesionální

uspokojení. Materiálně zajistit vlastní potřeby a potřeby svých blízkých, pomocí prostředků vlastního podnikání či zaměstnání.

10.2. Z hlediska věku

Podle metodiky Mezinárodní organizace práce se za ekonomicky aktivní obyvatelé považují všechny osoby ve věku 15 až 74 let. Průměrný věk obyvatelstva ČR je za rok 2011 41,1 let. Populace v České republice stárne, tak jako ve většině zemí Evropy. Dokazuje to počet ve věku 0-14, který je přibližně 14,7% z celkového počtu obyvatel, zatímco lidí ve věku 65 a více je 16,2%. Z toho vyplývá, že se trh práce a Česká ekonomika budou v příštích letech muset přizpůsobovat situaci, kdy počet věkově mladé generace přicházející na trh práce významně klesne. V těchto případech tak trh práce nedostane dostatečné množství náhradních pracovníků, kteří by nahradili pracovníky odcházející do důchodu.

Tabulka 1: Obyvatelstvo podle věkových skupin k 31. 12. 2011

	Počet obyvatel k 31. 12.				průměrný věk	Podíl věkových skupin na počtu obyvatel (%)			Index stáří	Index ekonomického zatížení
	celkem	v tom ve věku				0 - 14	15 - 64	65+		
		0 - 14	15 - 64	65+						
Česká republika	10 505 445	1 541 241	7 262 768	1 701 436	41,1	14,7	69,1	16,2	110,4	44,6

Zdroj: ČSU

Z ekonomického hlediska je stárnoucí populace problémový jev, který se musí sledovat a řešit. Protože při zvyšování podílu starých lidí v populaci se zvyšuje počet ekonomicky neaktivního obyvatelstva. Zároveň z toho vyplývá, že stát bude muset vynaložit náklady na péči této stárnoucí populace a to nejen ve formě vyplácení penze, důchodové mzdy ale zároveň přispívat do zdravotní péče o stárnoucí populaci. Na začátku devadesátých let připadal na každého stárnoucího občana ve věku 60let necelé tři osoby v produktivním věku. Na počátku 21. Století tento poměr činí 1 : 2,2 a podle předběžného výpočtu se tento jev bude nadále snižovat.

Zvyšující se počet stárnoucí populace je problém nejen České republiky ale i zbylých států Evropy. Nejvíce se s tímto problémem potýkalo Německo, které má už více než tři desetiletí nízkou porodnost. Aby zabránilo dalšímu snižování počtu obyvatel, Německá vláda zvýšila podíl přistěhovalců. Podobně to řeší i vláda České republiky. Migrační proces bude rozebrán v další kapitole této práce.

10.3. Z hlediska porodnosti

Vývoj množství práce bude do budoucna ovlivněn i porodností českého národa. A podle statistických údajů porodnost českého národa klesá. Od roku 2009 se počet živě narozených dětí snižuje. Nejvýraznější pokles za posledních pět let byl zaznamenán mezi roky 2010 a 2011, narodilo se tehdy o 8 480 dětí méně. Jednalo se o nejvýraznější propad počtu narozených dětí od roku 1995. V posledních třech letech sledujeme spíše mírnější pokles počtu narozených dětí. Mezi roky 2012 a 2013 šlo o 1 838 dětí (pokles o 1,7%). Díky trendům posledních let se zvyšuje i průměrný věk prvorodiček a to o 0,1 roku na 29,9 let, při narození dítěte prvního pořadí dosáhl 28,1 roku.

10.4. Z hlediska migrace

Kromě klasických ukazatelů populace a reprodukce ovlivňuje výrobní faktor práce ve značné míře migrace ekonomicky aktivního obyvatelstva. Ze statistických údajů je patrné, že zvyšující se počet obyvatel není způsobem vyšším počtem narozených dětí, ale nárůstem především migrací. Po vzoru západních zemí se tak Česká republika stává státem, kde počet lidí stoupá příchodem cizinců.

Převážná většina cizinců co imigrovala do České republiky je ekonomicky aktivní. V současné době pracuje nebo podniká asi 80% všech imigrantů. Migranti vytvářejí nová pracovní místa, protože příchodem do země mají zájem v dané zemi pracovat. Ať už jde o práci, kterou již domácí nechtějí dělat nebo o zaplnění mezery na trhu práce. Do České republiky v posledních pár letech migrují i cizinci kvalifikovaně vzdělaní i s vyšší vzděláním.

V České republice bylo v roce 2013 znovu zaznamenáno záporné saldo zahraniční migrace. Počet vystěhovalých se zvýšil na 30,9 tisíc a převýšil počet přistěhovalých o 1 297 osob. Naposledy bylo zaznamenáno záporné zahraniční saldo v roce 2001. Mezi vystěhovalými a přistěhovalými výrazně převažují osoby produktivního věku. V roce 2013 bylo 90% vystěhovalých a přistěhovalých 85,5% ve věku 15 – 64 let. Mezi stěhující se přes hranice do České republiky stejně jako v letech 2009 – 2012 převládají občané států Ukrajiny, Slovenska a Ruska. V moderní společnosti se musí na migraci cizinců přihlížet pozitivně. Česká republika si je vědoma, že porodností českého národa nezvýší počet pracovní síly nebo-li ekonomicky aktivního obyvatelstva. Proto se k migraci začíná přistupovat jako k jednomu z nástrojů ekonomického rozvoje země.

10.5. Podpora pozitivní migrace v ČR

V rámci zásad politiky vlády oblasti migrace cizinců (usnesení vlády ČR č55 ze dne 13. Ledna 2003) byla přijata teze, že migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná. V souladu s touto politikou byl zpracován projekt „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“. Cílem projektu je přivést do České republiky kvalifikované zahraniční pracovníky schopné přispívat k rozvoji ekonomiky a společně s jejich rodinami se natrvalo integrovat do české společnosti. Projekt má dále vyzkoušet a optimalizovat nástroje aktivního migračního managementu a najít úzká místa v legislativě v oblasti pracovní migrace. V současné době po skončení jeho pilotní fáze je projekt součástí aktivní migrační politiky v této oblasti.²⁹

10.6. Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců

Zásada 1

Česká republika s ohledem na mezinárodní závazky, které pro ni vyplynou z členství v Evropské unii, důsledně prosazuje řídicí roli státu v oblasti migrace.

Zásada 2

Migrační politika státu je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací.

Zásada 3

Migrační politika státu je zaměřena na odstraňování všech forem nelegální migrace a jiných nelegálních aktivit a to jak opatřeními na poli mezinárodní spolupráce, tak i opatřeními národními.

Zásada 4

Migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná.

²⁹ Ministerstvo vnitra. Dostupné online na <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

Zásada 5

Realizace migrační politiky státu předpokládá široké zapojení nevládních a dalších organizací občanské společnosti.

Zásada 6

Česká republika se spolupodílí na úsilí světového a evropského společenství na řešení migračních důsledků humanitárních krizí a na odstraňování příčin těchto jevů.³⁰

10.7. Z hlediska pohlaví

Muži a ženy mají odlišné pracovní aktivity, které jsou schopni a ochotni vykonávat. V České republice je mírná převaha žen. K roku 2013 je to 51% žen a 49% mužů. Pro většinu českých žen je práce druhou nejvýznamnější hodnotou a ženy se v míře významu práce neliší od většiny mužské populace. V postavení žen na trhu práce, kde se bere v úvahu průměrný plat žen a mužů, jejich odměňování za stejnou práci je Česká republika na 100 příčce ve Světovém měřítku. Rovnoprávnost žen ve společnosti v České republice není na stejné úrovni, jako například v zemích Islandu, Finska a Norska, kteří si ve Světovém měřítku drží první příčky, ale zároveň nepatří mezi nejhorší. Klaus Schwab uvedl, že "Dosáhnout rovnosti pohlaví je nutné z ekonomických důvodů. Jen ty ekonomiky, které využívají všechny talenty, budou konkurenceschopné a budou prosperovat,"³¹ Tím že v České republice převládají početně ženy, by si měla vláda více zaměřit na rovnocenné podmínky na trhu práce i mzdovém ohodnocení.

10.8. Z hlediska odvětví

Pro zvyšování množství práce v národním hospodářství jsou důležité vzdělanostní a kvalifikační úrovně pracovní síly, protože umožňují profesionalizaci práce, diferenciaci a rozvoj pracovních aktivit. Česká republika má 19 až 20 pracovních odvětví.

³⁰Ministerstvo vnitra. Dostupné online na <http://www.mvcr.cz/clanek/zasady-politiky-vlady-v-oblasti-migrace-cizincu.aspx>

³¹Týdeník.cz. Dostupné z http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/podnikani-a-prace/rovnost-pohlavi-cesko-kleslo-na-uroven-rozvojovych-zemi_322551.html#.VPrK1fmG81Y

Tabulka 2: Odvětví v ČR

Odvětví/v tis. osob	1990	2010
A Zemědělství, lesnictví a rybolov	517 595	109 282
B Těžba a dobývání	156 589	36 175
C Průmyslová výroba	1 542 036	1 092 459
D Dodávka elektřiny, plynu a studeného vzduch	53 153	29 702
E Dodávky vody, čištění a odvod odpad. Vod, odpady	40 836	51 184
F Stavebnictví	449 178	308 465
G Velkoobchod a maloobchod; oprava oprava motorových vozidel a motocyklů	571 284	559 727
H Doprava a skladování	300 365	272 700
I Ubytovací a stravovací služby	121 259	152 138
J Informace a komunikace	74 299	105 392
K Finanční a pojišťovací činnosti	26 211	72 113
L Činnosti v oblasti nemovitosti	33 754	59 001
M Odborné, vědecké a technické činnosti	204 120	168 150
N Administrativní a podpůrné služby	115 143	113 666
O Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	291 012	299 073
P Vzdělávání	285 485	282 711
Q Zdravotní a sociální pomoc	308 199	270 509
R Umění, zábava a rekreace	64 410	54 551
S Ostatní činnosti	73 412	48 725

Zdroj: ČSU, vlastní práce

Pro porovnání počtů zaměstnanců v odvětví jsem si vybrala roky 1990 až 2010. Na začátku 90. let pracovalo velké množství ekonomicky aktivního obyvatelstva v odvětví průmyslu, velkoobchodě a maloobchodě a v zemědělství. Po uplynutí 20 let se v České republice výrazně změnilo do počtu zaměstnanců právě v odvětví zemědělské, lesnictví a rybolovu. V zemědělství za posledních 20 let pokročila technika zemědělských strojů, stroje nahradili velké množství lidské práce a proto došlo k výraznému poklesu zaměstnaných osob v zemědělství.

11. Půda jako výrobní faktor ČR

Zpráva o stavu zemědělství ČR uvádí, že v roce 2012 došlo k poklesu HDP, který meziletečně ve stálých cenách činil 1,2%. V průběhu roku se pokles postupně prohluboval. Odvětví zemědělství podle statistických národních účtu udává propad hlavně v rostlinné

produkcí. Propady byli nejvíce zaznamenáni v objemu a sklizení obilovin, cukrové řepě, brambor, chmele, ovoce a zeleniny.

Nepatrně lépe je na tom živočišná produkce v České republice. V 1. čtvrtletí 2014 bylo vyrobeno 107 714 tun masa, tj. o 0,9 % méně než v 1. čtvrtletí minulého roku. V produkci hlavních druhů masa došlo jen k malým meziročním změnám (hovězího +0,1 %, vepřového -1,4 %, drůbežího -0,3 %). Nákup mléka se snížil o 0,3 % na 579 425 tis. litrů, jeho cena pro zemědělské výrobce vzrostla o 21,8 % na 9,70 Kč za litr.³²

11.1. Rozdělení zemědělství v ČR

- Rostlinná výroba:
 1. Obiloviny (žito, pšenice, kukuřice)
 2. Okopaniny (brambory, cukrová řepa)
 3. Olejny (mák, řepka olejka, slunečnice)
 4. Ovoce (jablka, hrušky, švestky další)
 5. Zeleniny (cibule, okurky, salát a mnoho dalších)
 6. Luskoviny (hrách, fazole)
 7. Předně rostliny (konopí, len)
 8. Chmel a vinná réva
- Živočišná výroba
 1. Skot (mléko, maso)
 2. Prasata (maso, sádlo)
 3. Drůbež (maso, vejce)
 4. Ovce a kozy (mléko, maso, vlna)
 5. Ryby (maso)
 6. Včely (med, včelí vosk)

Zemědělství v České republice má dlouholetou tradici. Pro naši společnost zaujímá nezastupitelnou funkci tím, že poskytuje suroviny pro potravinářský a lehký průmysl. Hlavním orgánem v ČR, který vytváří podmínky pro zemědělskou a potravinářskou výrobu je Ministerstvo zemědělství. Od roku 2004 je ČR členem v Evropské unii a řídí se její zemědělskou politikou i dle pravidel Společné zemědělské politiky EU.

³²ČSÚ. Dostupné online na <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czem043014.docx>

I přes nepříznivé klimatické podmínky v České republice zemědělství zaručuje soběstačnost v základních potravinách. Asi 40% potravin, především ty, které nejsme schopni vyprodukovat jako je například jižní ovoce a rýže si dovážíme z jiných zemí. V České republice převládá rostlinná a živočišná výroba.

12. Půdní fond České republiky

Z ročenky statistického půdního fondu České republiky platné pro rok 2014 vyplývá, že celková rozloha půdního fondu (takže i České republiky) je 78 886 km², z čehož podíl zemědělské půdy činí 53,51% (orných půd 37,86%, chmelnice 0,13%, vinic 0,25%, zahrad 2,07% , ovocných sadů 0,59% a trvalých travních porostů 12,61% a podíl nezemědělských půd činí 46,49% (lesních pozemků 33,77%, vodních ploch 2,08%, zastavených ploch a nádvoří 1,67% a ostatních ploch 8,96%.

Tabulka 3: Půdní fond

Druh pozemku	Údaje k 31. 12. 2012					Údaje k 31. 12. 2013					Rozdíl	
	Výměra		Parcely		Průměr. parcela	Výměra		Parcely		Průměr. parcela	Výměra	Parcely
	ha	v %	počet	v %	ha	ha	v %	počet	v %	ha	ha	počet
orná půda	2993236	37,95	4037294	19,78	0,74	2985792	37,86	4347891	20,67	0,69	-7444	310597
chmelnice	10355	0,13	18125	0,09	0,57	10312	0,13	19895	0,09	0,52	-43	1770
vinice	19562	0,25	87777	0,43	0,22	19652	0,25	89064	0,42	0,22	90	1287
zahrada	163320	2,07	2584209	12,66	0,06	163476	2,07	2597265	12,35	0,06	156	13056
ovocný sad	46393	0,59	90383	0,44	0,51	46172	0,59	94941	0,45	0,49	-221	4558
trvalý travní porost	991523	12,57	2497115	12,24	0,40	994461	12,61	2618937	12,45	0,38	2938	121822
zemědělská půda	4224389	53,56	9314903	45,65	0,45	4219867	53,51	9767993	46,44	0,43	-4522	453090
lesní pozemek	2661889	33,75	1434004	7,03	1,86	2663731	33,77	1475596	7,02	1,81	1842	41592
vodní plocha	163965	2,08	568205	2,78	0,29	164377	2,08	596140	2,83	0,28	412	27935
zastavená plocha a nádvoří	131800	1,67	4294012	21,04	0,03	132090	1,67	4261113	20,26	0,03	290	-32899
ostatní plocha	704577	8,93	4795195	23,50	0,15	706642	8,96	4931823	23,45	0,14	2065	136628
nezemědělská půda	3662231	46,44	11091416	54,35	0,33	3666840	46,49	11264672	53,56	0,33	4609	173256
celkem	7886619	100,00	20406319	100,00	0,39	7886707	100,00	21032665	100,00	0,37	88	626346

Zdroj: ČSU, Ročenka 2014

Dle dokumentu je zřejmé, že dochází k postupnému úbytku některých druhů zemědělské půdy. Nejvíce úbytku je zaznamenáno v orné půdě 744 ha, ovocných sadů a chmelnic. K celkovému úbytku od roku 2012 do roku 2013 došlo k celkovému úbytku zemědělské půdy o 4 522 ha. Tento úbytek je především způsoben zastavováním zemědělské půdy stavbou dálnic, průmyslových zón apod. Tímto pak zastavená zemědělská půda a její úbytek je převeden do ostatních a stavebních ploch. Které se rok od roku ve výměře zvyšují a patří do nezemědělské půdy.

12.1. Kvalita půdního fondu

Zemědělská půda v České republice se nachází převážně v méně příznivých klimatických podmínkách. Více než 20% zemědělské půdy se rozkládá v nadmořské výšce nad 500m n. m. Oblasti s vyšší nadmořskou výškou jsou méně příznivé pro zemědělskou činnost. Je charakteristická svým podhorským až horským typem. I přes nepříznivé podmínky je zemědělská činnost jedním z tradičních odvětví národního hospodářství. České zemědělství nejenže zaručuje vlastní soběstačnost v základních potravinách, ale také se uplatňuje v zahraničí.

Zemědělský půdní fond České republiky se dá kvalifikovat z několika pohledů. Dva takové pohledy jsou kvantitativní a kvalitativní. První hledisko kvantitativní, vypovídá o množství půd, kterou Česká republika disponuje. Druhým hlediskem je kvalitativní, který vypovídá o kvalitě zemědělského půdního fondu ČR.

„Kvalita zemědělského půdního fondu se v ČR hodnotí prostřednictvím výnosnosti půdy, která je výsledkem bonitace ZPF. Výnosnost půdy (čistý výnos) je integrální ukazatel půdně klimatických a ekologicko-ekonomických podmínek. Je to rozdíl mezi normativními výnosy z rostlinné výroby a normativními náklady, vynaloženými na jejich dosažení. Hodnota výnosnosti půdy je vyjádřena indexem v rozpětí bodové stupnici od 6-100 bodů³³

Půdy označované s nejnižší hodnotou jsou ve velmi nepříznivých podmínkách a na příkrých svazích. Naopak půdy s nejvyšší hodnotou jsou půdy v dobrých klimatických podmínkách a jedná se o černozem. V České republice je půda méně až málo úrodná, řadí se mezi evropský průměr z hlediska kvality půdního fondu a ostatních přírodních podmínek pro zemědělskou výrobu.

“Zhruba 21 % je pod hranicí marginality (hrubý roční rentní efekt je záporný), 59 % půd má podprůměrnou až průměrnou bonitu a 20 % půd je nejproduktivnější. Kladnou hodnotu hrubého ročního rentního efektu má necelých 80 % půd. Podle komplexního průzkumu půd je zhruba 60 % zemědělského půdního fondu na půdách méně až málo úrodných.³⁴

³³ Svatoš, Miroslav a kol. (2009): Ekonomika agrárního sektoru

³⁴ Svatoš, Miroslav a kol. (2009): Ekonomika agrárního sektoru

12.2. Kategorie zemědělského půdního fondu

- Zemědělské výrobní oblasti - „zemědělské výrobní oblasti vytváří třídící základnu katastrálního území pro účely zemědělské statistiky, pro hodnocení podnikatelských subjektů a analýzy jejich produkčních a ekonomických výsledků³⁵
- Zvýhodněné oblasti pro zemědělce - „dotace na pomoc zemědělcům v oblastech, kde je zemědělská činnost zatížena nepříznivým podnebím a půdou, tvoří součást společné zemědělské politiky EU. Od roku 2007 se mezi znevýhodněné oblasti řadí horské oblasti, oblasti s jiným znevýhodněním a oblasti NATURA 2000 na zemědělské půdě³⁶
- Zranitelné oblasti - „územně vymezeny katastrálními územími ČR. Ve zranitelných oblastech se nachází 44% z celkové výměry zemědělského půdního fondu, což činí 49% z orné půdy³⁷

12.3. Bonitace zemědělského půdního fondu.

Bonitace poskytuje komplexní systém hodnocení půdy. Její využití je široké zejména ve státní správě.

Používá se zejména:

- pro určování půdní úrodnosti zemědělské půdy,
- přírodních podmínek zemědělských půd
- při určení úřední ceny zemědělské půdy,
- pro kategorizaci zemědělského území,
- při ochraně zemědělského půdního fondu³⁸

³⁵ Němec, Jiří, Praťáková, Libuše a kol. (2009): Situační a výhledová zpráva – Půda, Ministerstvo zemědělství

³⁶ Němec, Jiří, Praťáková, Libuše a kol. (2009): Situační a výhledová zpráva – Půda, Ministerstvo zemědělství

³⁷ Němec, Jiří, Praťáková, Libuše a kol. (2009): Situační a výhledová zpráva – Půda, Ministerstvo zemědělství

³⁸ Eagri venkov. Dostupné online na <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/pozemkove-upravy/puda-pudni-sluzba/ucel-bonitace-a-jeji-vyuziti/>

Dalšími indikátory vývoje půdy se zabývá OECD. Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development) je světová organizace sdružující v současné době 34 ekonomicky nejvyspělejších zemí světa, které projevily zájem a splnily podmínky stanovené pro členství v OECD. Česká republika je členem OECD od prosince roku 1995, což jí mj. umožňuje účastnit se mezinárodní mnohostranné spolupráce členských zemí OECD.³⁹

Tabulka 4: Indikátory vývojové půdy podle OECD (1997)

1. Výměra půdy	6. Výměra investičně zúrodněné půdy
výměra celkem	výměra odvodnění
výměra na 1 obyvatele	výměra závlah
2. Struktura využívání půdy	7. Intenzita hnojení
výměra orné půdy	podíl vstupů N, P, K
výměra TTP, vinice	z celkové potřeby
sady, zahrady, chmelnice	8. Struktura produkční schopnosti půd
3. Nevyužívaná půda	průměrná bodová hodnota
celková výměra	výměra hlavních půdních typů
4. Omezení produkčního procesu	9. Hlavní parametry půdy
výměra ochranného půdního fondu	pH, obsah humusu, hydrolimity
výměra ohroženého půdního fondu	objemová hmotnost
5. Poměr zemědělské půdy k lesní půdě	
Koeficient	

Zdroj: OECD, vlastní práce

12.4. Vlastnictví půdy v ČR

Zemědělskou půdu v České republice vlastní převážně fyzické osoby (samostatně hospodařící rolníci) nebo různé typy obchodních sdružení a společností. Mezi ně patří například Svaz vlastníků půdy, je jednou z nejstarších nevládních organizací v období po 17. Listopadu 1989. Ve vlastnictví státu je cca 320tis. ha, je to menší část zemědělské půdy než v soukromém vlastnictví která je cca 3 700 tis. ha.

Od roku 2000 do roku 2013 se ve vlastnictví zemědělských subjektů v České republice výrazně zvýšil podíl obhospodařené půdy, přesto zůstává nízký oproti ostatním státům

³⁹OECD. Dostupné online na <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/organizace-pro-ekonomickou-spolupraci-a-rozvoj-oecd>

Evropské unie. Český statistický úřad uvádí strukturální šetření za rok 2013, že vzrostl podíl vlastní půdy oproti najaté půdě. Tento podíl se zvyšuje ze 7,6% v roce 2000 na 25,7% v roce 2013. Největší přírůstky ve výměře vlastní půdy byly zaznamenány ve Středočeském a Jihočeském kraji.

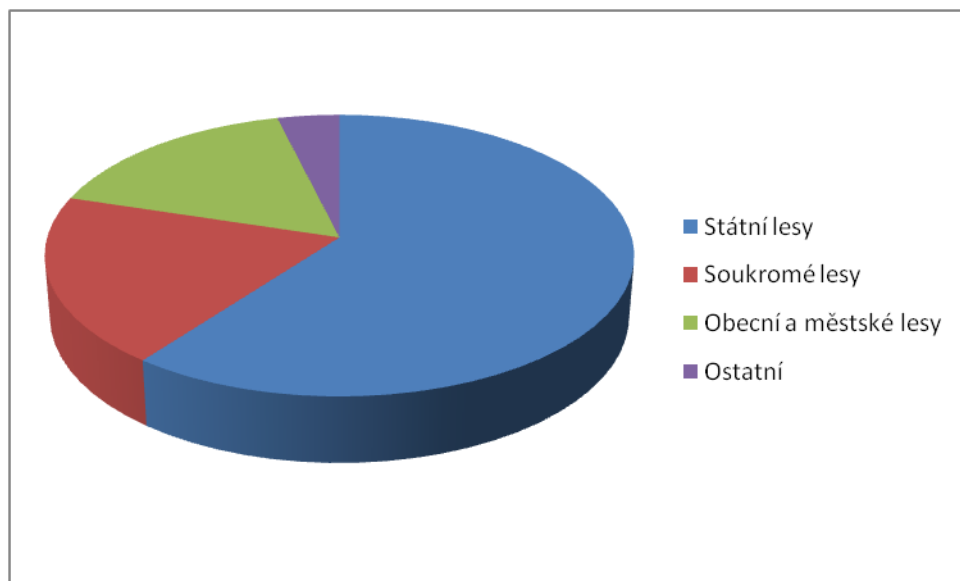
12.5. Lesnictví v ČR

Lesy jsou v České republice přirozeným ekosystémem. Lesnictví patří mezi lidskou činnost, která se zabývá udržováním a zvelebováním lesů a plným využíváním užitku ve prospěch vlastníku i společnosti. Hlavním cílem lesnictví je produkce dříví, jako důležitou obnovitelnou surovinou pro trvale udržitelné hospodaření v lese. Zároveň les poskytuje významné kladné externality. Nejčastější uváděné kladné externality patří například rekreační funkce, kdy se les stává prostorem pro rekreaci a odpočinek nebo půdoochrannou funkci, kdy les chrání půdu před erozí. Na území ČR jsou nejvýznamnější lesními dřevinami podle porostní plochy smrk ztepilý 52,4 %, borovice lesní 17% a buk lesní 7%.

12.6. Vlastnictví lesů

Převážná část lesů je ve vlastnictví České republiky. Stát vlastní až 60,32% porostní plochy. Obecní a městské lesy vlastní 16,39%. Lesy v soukromém vlastnictví činí 19,44% . Zbývajících 3,85% se řadí do vlastnictví ostatní.

Graf 1: Vlastnictví lesů v ČR

Zdroj:Mezistromy.cz, vlastní práce

K nejvýznamnějšímu podniku v České republice, který nese odpovědnost za stav kulturní krajiny této země je Lesy České republiky, s. p.. Jedná se o státní podnik který je zároveň i orgánem ochrany přírody a správcem chráněných území přírody v České republice.

Základní strategií hospodaření Lesů České republiky, s. p., je trvale udržitelné obhospodařování lesů s cílem vytvoření stabilního, druhově, prostorově a věkově skupinovitě smíšeného lesa. Podstatou této strategie je hospodařit v lesích takovým způsobem a v takovém rozsahu, že jejich stabilita, druhová rozmanitost, produkční schopnost, regenerační kapacita, vitalita a schopnost plnit všechny funkce lesa zůstanou trvale zabezpečeny. Pro Lesy České republiky, s. p., tento princip znamená zajišťování neustálé rovnováhy mezi ekonomickými, ekologickými a společenskými nároky na les.⁴⁰

Podnik hospodaří na ploše kolem 1,3 mil ha, což představuje 50% výměry všech lesů České republiky. Řadí ho tak nejvýznamnějšímu producentu dřevní hmoty. Roční výše těžby dřeva se pohybuje kolem 7,5 mil. m³. V roce 2011 Lesy ČR zvýšily zisk na 3,13 miliardy korun před zdaněním, předloni tento zisk činil 784 milionů korun. V roce 2012 se podniku také dařilo, když vykázal hrubý zisk 3,4 miliardy korun.

Celková zásoba dřeva v lesním hospodářství se od roku 1930 více než zdvojnásobila. Porostní zásoby v lesích České republiky vzrostly z 307 milionů m³ v roce 1930 na 655 milionů m³ v roce 2005; přičemž průměrná zásoba dříví na jeden hektar činí 246 m³. Na růst zásob mělo vliv zvyšování výměry porostní půdy, věkový posun plošně nadnormálních mladých věkových stupňů do starších, zásobně bohatších stupňů a v neposlední řadě zpřesňování metod zjišťování porostních zásob a účinná pěstební péče o lesní fond.⁴¹

12.7. Rybolov v ČR

Za účelem rybolovu vedle přirozených vodních toků, řek a potoků se především využívají v České republice menší i rozsáhlejší umělé vodní nádrže. Nejtypičtějším typem rybolovu naší země je rybníkářství. V České republice patří rybníkářství k tradici již několik

⁴⁰Lesy České republik, s. p.. Dostupné na <http://www.lesy.cz/pece-o-les/pestovani-lesu/Stranky/default.aspx>

⁴¹Mezistromy.cz. Dostupné online na <http://www.mezistromy.cz/cz/zpracovani-dreva/tezba-dreva>

stovek let. Rybářství je tradiční součástí zemědělství a patří z hlediska produkce rybiho masa mezi úspěšné oblasti zemědělské výroby. Značná část produkce sladkovodních ryb pochází z oblasti Třeboňska.

V současné době je chov ryb realizován přibližně ve 24 tisících rybnících a vodních nádržích o celkové ploše kolem 41 tisíc ha. Tyto rybníky a vodní nádrže umožňují zadržet objem vody kolem 420 mil. m³. Dosahování ročního přírůstku ryb v těchto rybnících je v průměru kolem 490kg ryb/ha. Hlavním chovanou rybou pro ČR je kapr obecný, jako doplňkové druhy ryb jsou chovány býložravé ryby jako je například tolstolobik, lososové ryby a mezi dravé ryby jsou to štika obecná, candát a sumec.

Produkce tržních ryb získaných chovem dosáhla v roce 2013 celkem 19 358 tun, což představovalo ve srovnání s produkčně nejúspěšnějším rokem v historii, rokem 2011, pokles o 7,9 % (tj. o 1,65 tis. tun). Tento úbytek byl zapříčiněn delším zimním obdobím a především povodněmi v červnu 2013. Více než 94 % výlovu pocházelo z rybníčních chovů a zbytek připadl na ryby chované ve speciálních zařízeních či vylovené z přehrad. Množství zpracovaných sladkovodních ryb představovalo 2 398 tun živé hmotnosti. Spotřeba sladkovodních ryb v ČR získaných chovem dosáhla v roce 2013 hodnoty 1,043 kg/os/rok. Pro výpočet celkové spotřeby sladkovodních ryb za rok 2013 na 1 obyvatele bylo uvažováno s počtem obyvatel k 31. 12. 2013 ve výši 10 512 419. Do tohoto celorepublikového průměru nejsou zahrnuty počty a hmotnost ryb ulovených na udici v rámci rekreačního rybolovu v rybářských revírech.⁴²

Tabulka 6: Druhové složení tržních ryb vyprodukované chovem v ČR v letech 2007 – 2013 (t)

Ryby podle druhů	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kapr	17947	17507	17258	17746	18198	17972	16809
Lososovité ryby	776	815	671	738	814	752	682
Lín, síhové	295	308	271	241	208	184	165
Býložravé ryby	747	980	1010	1071	958	997	892
Dravé ryby	218	236	228	218	229	227	238
Ostatní	464	549	633	406	603	631	572
Celkem	20447	20395	20071	20420	21010	20763	19358

Zdroj: <http://www.cz-ryby.cz/tables-show/>

⁴²Ministerstvo zemědělství Dostupné online na http://eagri.cz/public/web/file/341044/Modra_zprava_2013_komplet.pdf

Hlavní rybou českého produkčního rybářství je kapr obecný, jeho roční produkce se v roce 2013 meziročně snížila o 6,5%, přesto z celkové produkce ryb dosahuje 86,8%. Celkově se vylovilo 16 809 tun kapra. Na domácím trhu je prodána až polovina objemu z ročního výlovu kapra a to především v podobě živé ryby. Jedná se hlavně o sezonní prodej a to především v období Vánoc. Kdy je kapr tradičním pokrmem. Na zahraničních trzích se uplatní zbývající polovina produkce, exportuje se především do Německa, Polska a Slovenska. Na zahraničním tak i domácím trhu je kapr považován za vysoce kvalitní rybu. Jeho jakostní zárukou je přidělena ochranná značka Český kapr. Až 85% veškeré produkce pochází z Rybářského sdružení České republiky.

Tabulka 7: Zhodnocení tržních ryb v České republice v letech 2007 – 2013 (tis. tun)

Rok	Prodej živých ryb v tuzemsku	Zpracované ryby (v živé hmotnosti)	Vývoz živých ryb
2007	8.6	1.9	9.6
2008	8.4	1.7	9
2009	9.1	1.6	8.9
2010	9.5	1.8	9.1
2011	9.8	2.1	8.8
2012	9.5	2.3	8.6
2013	9	2.4	8.4

Zdroj: : <http://www.cz-ryby.cz/tables-show/>

12.8. Nerostné suroviny v ČR

Česká republika má různorodá ložiska nerostných surovin, ale pro účel hospodářství jsou nedostatečná a málo kvalitní. Jedná se převážně o malá ložiska nerostných surovin, které by se museli nákladně a náročně těžit což by snižovalo jejich efektivitu využití. Zároveň by docházelo k ničení krajiny a jejímu nenávratnému obnovení. Proto je pro Českou republiku výhodnější dovážet suroviny ze zahraničí, jedná se zejména o ložiska rud a neželezných kovů.

Převážně se na území ČR těží nerudné suroviny, kterými jsme nejlépe vybaveni. Tyto suroviny se hlavně používají ve stavebnictví, sklářství a keramickém průmyslu. Nerudnými surovinami jsou kaolin, sklářský písek, vápenec, stavební kámen, šterky a písky.

12.9. Nerudné suroviny v ČR

- Kaolin je na našem území vynikající kvality, řadíme se na čtvrté místo největším producentem. Jeho naleziště jsou v okolí Kadaně, Podbořan, Karlových Varů, Chebské pánvi a Třeboňské pánvi. Těžba kaolinů napomohla vzniku našemu sklářskému a keramickému průmyslu
- Sklářský písek těžný v oblastech severních a severovýchodních Čechách a na Chebsku
- Vápenec jeho těžba je rovnoměrná po celém území republiky například v Českém krasu a Železných horách. Jeho použití je zejména ve stavebnictví k výrobě cementu a vápna
- Stavební kámen (Žula) jejíž ložiska se nacházejí v Českomoravské vrchovině, Karlovarsku, Posázaví a Liberecku
- Štěrky a písky které dále dělíme na plavený písek, který se těží na terasách velkých řek a kopaný písek z lomů jeho těžební oblastí je Český ráj.

Energetické suroviny v ČR

- Černé uhlí, jehož největší zásoby jsou v Ostravsko- karvinské pánvi
- Hnědé uhlí patřící k nejdůležitější palivové surovině, největší ložiska jsou v Podkrušnohoří, Severočeské hnědouhelně a menší v Sokolovské pánvi
- Uran jeho zásoby na Příbramsku, Tachovsku
- Ropu a zemní plyn těžíme v malém množství u Hodonína, naprostá většina se do ČR dováží.

Vzhledem k rostoucí vysoké poptávce po energiích a problémům s dodávkami ropy a zemního plynu, je uhlí v celosvětovém měřítku na začátku nové konjunktury. Ani rozvoj jaderné energetiky a dalších způsobů získávání energie ho v uplynulých desetiletích nevytlačilo z pozice klíčové suroviny pro výrobu elektřiny. Nutnost nahradit ostatní fosilní paliva a nové technologie zpracování uhlí zvyšují poptávku po něm a zlepšují ekonomické výsledky těžebních společností.⁴³

Zpracovávání a využití uhlí je významným průmyslovým odvětvím v Čechách a na Moravě. Dodnes se uhlí používá jako pevné palivo k získávání elektrické energie. Zásoby uhlí

⁴³ OKD. Dostupné online na <http://www.okd.cz/cs/tezime-uhli/soucasnost-u-nas-i-ve-svete>

v České republice se odhadují přibližně na 10 miliard tun, z toho je asi polovina považována za těžitelnou. Zásobu uhlí představuje 37% černého uhlí, 60% hnědého uhlí a 3% lignitu. Roční produkce se přibližně pohybuje kolem 60 mil. t. uhlí v ČR. V těžbě uhlí jsme soběstační, část vytěžených zásob dokonce vyvážíme.

Tabulka 8: Černé uhlí

Černé uhlí - těžba v ČR (mil. t.)						
2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
8,8	11,206	11,435	10,621	10,621	12,196	12,455

Zdroj: výroční zprávy OKD a. s., vlastní práce

Jediným producentem černého uhlí v ČR je společnost OKD, a.s. (Ostravsko karvinské doly, a.s.) Jedná se o soukromou firmu působící v Moravskoslezském kraji. Ta v roce 2013 vytěžila 8,8 mil. t. černého uhlí. Což je za posledních 6 let její těžby nejmenší vytěžení. Uhlí je prvohorního (karbonského) stáří a dobývá se z ostravského a karvinského uhlonosné souvrství. Mocnost hlouběji uložených ostravských slojí (těží je Důlní závod 3 - bývalý Důl Paskov, Důlní závod 1 – bývalý Důl Karviná - lokalita Lazy) se pohybuje od 0,8 do 1,5 m. Mocnost karvinských slojí se pohybuje od 1 do 6,5 metru.⁴⁴

13. Závěr

Závěrem této bakalářské práce můžeme konstatovat, že stanovení cílů v úvodu práce bylo dosaženo. V této práci jsme se věnovali tématu výrobní faktory v České republice, kde toto téma bylo v praktické části rozebráno a popsáno. Byly rozepsány dva výrobní faktory a to práce a půda v České republice.

V praktické části byly rozepsány dva výrobní faktory a to práce a půda v České republice. Výrobní faktor práce je z ekonomického hlediska závislý na ekonomicky aktivním obyvatelstvu v produktivním věku. Demografický vývoj českého národa poukazuje na vymírání a stárnutí obyvatelstva, snižování počtu ekonomicky aktivních lidí v produktivním věku, snižování porodnosti. Česká republika se v budoucnu bude potýkat s problémem nedostatku lidské pracovní síly. Na trhu práce nebude dostatek aktivně pracujícího obyvatelstva. Problémem bude vysoký počet starých lidí, které při odchodu do důchodu

⁴⁴ OKD. Dostupné online na <http://www.okd.cz/cs/tezime-uhli/jak-se-tezi-v-okd>

nebude mít kdo nahradit. Nabídka pracovních míst bude převyšovat poptávku. Tento problém se Česká republika snaží vyřešit pozitivní migrací. Podle počtu obyvatelstva je to v posledních pár letech jediný přínos do ekonomicky aktivního obyvatelstva. Jelikož ani podpora porodnosti v České republice stále nenapomáhá k jejímu zvyšování.

Na trhu práce převládají v populaci ženy. Pokud by Česká vláda více apelovala na rovnocenné podmínky na trhu práce a mzdovém ohodnocení. Měly by české ženy větší jistotu finančního zabezpečení.

Zemědělství v České republice má dlouholeté tradice a i přes nepříznivé klimatické podmínky je v základních potravinách soběstačné. Přesto dochází k nízkým ročním příjmům do HDP. Zemědělská rostlina výroba pokulhává. Stále se snižuje procento orné půdy. Jejich snižováním si Česká republika ubírá její hodnotu. Výrobní faktor půdy v zemědělství se v České republice do budoucna nebude vyvíjet pozitivně. Orná půda bude postupně více zastavována a bude klesat její využitelnost.

Naopak v lesnictví České republiky je postupem času zaznamenám pozitivní ekonomický rozkvět. Zvětšují se rozlohy lesu a tím i zásoby dřeva. Tato zvětšující se zásoba dřeva může být braná i jako kapitál České republiky. Protože dřevo je stále oblíbený stavební materiál a bude využíván i v budoucnu. Česká republika má pozitivní budoucnost co se týká lesů, právě proto, že vlastní až 63,12% .

Rybolov v České republice je na tom z ekonomického hlediska také velmi dobře. Nejúspěšnějším rokem pro český rybolov byl rok 2013. Úspěšnost si na trhu sladkovodních ryb stále drží. Vyvážíme až polovinu produkce sladkovodních ryb.

Nerostného bohatství se Česká republika nemá šanci srovnat se Světovými velmocemi. Nemáme velká úložiště nerostného bohatství. Všechny je dovážíme. Ale přesto má velká úložiště kaolinu a černého uhlí. Zásoby kaolinu, sklářského písku a kamene, jsou důležité jako stavební materiál ve stavebnictví.

Po prozkoumání výrobních faktorů České republiky jsou na tom nejlépe faktory lesnictví, rybolovu a nerudové bohatství. Všechny tři spadají do faktoru půda. Pro Českou republiku je tedy půda zdrojem národního hospodářství.

14. Seznam použitých zdrojů

1. LIŠKA, V. a kol. Makroekonomie 2.vydání. Professional Publishing, 2004. 181 s. ISBN 80-86419-54-1
2. Tomášek Milan, Půdy: České republiky. 4. Vyd. Česká geologická služba, 2007. ISBN 807-07-5688-8.
3. Samuelson Paul A., Ekonomie. 18. Vyd. NS Svoboda, 2008. 775s. ISBN 80-205-0590-3
4. Kucharčíková, Alžběta et al. Efektivní výroba: využijte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. 344 s. ISBN 978-80-251-2524-3.
5. CES VŠEM, NOZV NVF: Konkurenční schopnost České republiky 2011-2012. Praha: Linde, 2013. 168 s. ISBN
6. MANKIW, N. G. Základy ekonomie. 1.vydání Praha: Grada Publishing. 2000. 515 s. ISBN 80-7169-891-1
7. BERKER, S. G: Human Capital. Columbia University Press. New York 1957s. 28
8. Svatoš, Miroslav a kol. (2009): Ekonomika agrárního sektoru, Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, ISBN 978- 80-213-1846-5
9. Němec, Jiří, Praťáková, Libuše a kol. (2009): Situační a výhledová zpráva – Půda, Praha: Ministerstvo zemědělství, ISBN 80-7084-800-5

14.1. Internetové zdroje

Ministerstvo vnitra, Pozitivní Migrace

<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

Ministerstvo vnitra, Politika vlády v oblasti migrace

<http://www.mvcr.cz/clanek/zasady-politiky-vlady-v-oblasti-migrace-cizincu.aspx>

Týdeník.cz, Rovnoprávnost pohlaví v rozvojových zemích

http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/podnikani-a-prace/rovnost-pohlavi-cesko-kleslo-na-uroven-rozvojovych-zemi_322551.html#.VPrK1fmG81Y

Český statistický úřad, Produktivita českého zemědělství

<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czem043014.docx>

Eagri Venkov, Účel bonitace a její využití

<http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/pozemkove-upravy/puda-pudni-sluzba/ucel-bonitace-a-jeji-vyuziti/>

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj

<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/organizace-pro-ekonomickou-spolupraci-a-rozvoj-oecd>

Lesy České republiky, s. p., Pěstování lesů

<http://www.lesy.cz/pece-o-les/pestovani-lesu/Stranky/default.aspx>

Mezistromy.cz Zpracování dřeva

<http://www.mezistromy.cz/cz/zpracovani-dreva/tezba-dreva>

Ministerstvo zemědělství, Modrá zpráva 2013

http://eagri.cz/public/web/file/341044/Modra_zprava_2013_komplet.pdf

Ostravsko-karvinské doly, akciová společnost

<http://www.okd.cz/cs/tezime-uhli/soucasnost-u-nas-i-ve-svete>

14.2. Doporučené zdroje

Kotýnková, Magdalena a Němec, Otakar. Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU. Praha: Professional Publishing, 2003. 199 s. ISBN 80-86419-48-7.

Kucharčíková, Alžbeta et al. Efektivní výroba: využijte výrobní faktory a připravte se na změny na trzích. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. 344 s. ISBN 978-80-251-2524-3.

LIŠKA, V. a kol. Makroekonomie 2.vydání. Professional Publishing, 2004. 181 s. ISBN 80-86419-54-1 Soukup, J. Makroekonomie a moderní přístup. 2 vyd. Management Press, 2010. 518 s. ISBN 978-80-7261-219-2.

FÁBRY, V., DROBNÍK, J. Vlastnictví a užívání půdy a pozemková správa. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1983. ISBN: 80-7179-740-5.

Tomášek Milan, Půdy:České republiky. 4. Vyd. Česká geologická služba,2007. ISBN 807-07-5688-8.

Tomáš Cahlík, Jana Markováed. Ekonomika České republiky v novém prostoru Evropské unie, Nakladatelství G plus G, s.r.o.,první vyd., Praha 2004, ISBN 80-86103-75-7.

MAŠTÁT, K. a kol. Metodika vymezení a mapování bonitovaných půdně ekologických jednotek. Praha: VÚMOP, 2002. ISBN 80-238-9095-6.

NĚMEC, J. Bonitace a oceňování zemědělské půdy České republiky. Praha: VÚZE, 2001. ISBN 80-85898-90-X.

15.Seznam Obrázku, Grafů a Vzorců

- 1) Vzorec 1: Produktivita půdy
- 2) Vzorec 2: Míra nezaměstnanosti
- 3) Vzorec 3: Produktivita věku
- 4) Vzorec 4: Produktivita práce na bázi hrubé produkce
- 5) Vzorec 5: Produktivita práce na bázi přidané hodnoty
- 6) Tabulka 1: Obyvatelstvo podle věkové skupiny
- 7) Tabulka 2: Odvětví v ČR
- 8) Tabulka 3: Půdní fond
- 9) Tabulka 4: Indikátory vývojové půdy podle OECD (1997)
- 10) Tabulka 6: Druhové složení tržních ryb vyprodukované chovem v ČR v letech 2007-2013 (t)
- 11) Tabulka 7: Zhodnocení tržních ryb v České republice v letech 2007 – 2013 (tis. tun)
- 12) Tabulka 8: Černé uhlí v ČR
- 13) Graf 1: Vlastnictví lesů v ČR